

Els espais públics urbans i l'esport com a generadors de xarxes socials a les grans ciutats: el cas de Barcelona

Equip Esport i Espais Públics Laboratori Investigació Social INEFC Barcelona¹

xavi.camino@hotmail.com

Un dels projectes prioritaris del Pla Estratègic de l'Esport de Barcelona, aprovat l'any 2001, és *afavorir la utilització de l'espai públic per a la pràctica de l'esport*. L'Ajuntament de Barcelona, institució que en aquell moment encapçalava la iniciativa, va considerar molt important aquest factor perquè la "pràctica esportiva als espais públics contribueix a convertir-los en un lloc de trobada i convivència, alhora que incideix positivament en la qualitat de vida dels ciutadans i ciutadanes" (Ajuntament de Barcelona, 2003:78).

Tot i que les observacions quotidianes fan pensar que les afirmacions contingudes en el Pla Estratègic són molt certes, la realitat és que sabem poc al seu respecte. Si bé observem que en la majoria d'espais públics urbans es fan activitats esportives espontàniament iniciades per col·lectius diversos, no tenim coneixement de qui són aquests col·lectius, quines circumstàncies afavoreixen que ocupin aquests espais, de si es donen conflictes entre grups diversos o, al contrari, si es donen mecanismes d'autoregulació de la convivència, etc. Aquestes i moltes altres incògnites són la raó per la que vàrem decidir realitzar una recerca que permetés conèixer millor l'ús esportiu dels espais públics urbans i, d'aquesta manera, poder fer propostes que ajudessin a desenvolupar-los de cara el futur.

¹ Núria Puig (direcció), Gaspar Maza (direcció i treball de camp), Francesc Magrinyà (responsable anàlisi urbana), Xavi Camino, Marcus Willcocks, Daniel Juan, Pili Díaz, Omar Borràs (equip de treball de camp), Nati Arnaiz i Anna Vilanova (gestió del projecte).

Durant el curs de doctorat 2004-05 del INEFC de Barcelona es va realitzar un estudi pilot en cinc espais públics de Barcelona, els primers resultats del qual foren publicats al núm. 84 de la revista *Apunts* (2006) amb el títol "L'espai públic i l'esport com a generadors de xarxes socials. El cas de la ciutat de Barcelona" (Puig et al., 2006).

Durant el 2006, amb el suport de l'Institut Barcelona Esport (IBE) i l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR), i la col·laboració del Departament d'Antropologia, Filosofia i Treball Social de la Universitat Rovira i Virgili i del Departament d'Infraestructura del Transport i del Territori de la Universitat Politècnica de Catalunya, un equip del Laboratori d'Investigació Social de l'INEF de Catalunya a Barcelona va desenvolupar l'estudi en trenta espais més, el qual aportà nous resultats.

La pregunta

Com ja hem dit, des del Pla Estratègic es considera que la pràctica esportiva als espais públics urbans és important perquè aquests són punts de trobada per afavorir la convivència ciutadana. Per tant, la seva anàlisi no ens interessa tant per l'activitat esportiva que s'hi realitza o per les característiques dels esmentats espais, sinó per les xarxes socials que aquesta activitat (esport) en un lloc concret (espai públic urbà) poden generar. És així com tota la recerca ha estat encaminada a contestar la pregunta següent: *Quines són les xarxes socials generades per l'esport en els espais públics urbans de la ciutat de Barcelona?*

Objectius

En aquesta primera fase de la recerca ens vam proposar identificar, conèixer i descriure totes les xarxes socials que es donen als trenta espais públics de la ciutat de Barcelona que componen la mostra en què s'ha basat la recerca.

Actualment ens trobem avançant en una segona fase més analítica, de la que esperem treure noves reflexions i conclusions en el futur. Per una altra banda, el caràcter inestable dels processos de configuració de moltes d'aquestes xarxes i les seves relacions amb els espais que utilitzen ens exigeix mantenir obert el treball de camp, de manera que seguim incorporant nous espais i xarxes socials a la mostra i mantenint contactes amb les xarxes socials conegudes i els espais estudiats.

Mètode

El caràcter interdisciplinari ha estat una condició fonamental durant el desenvolupament de la recerca. Hem comptat amb la participació de disciplines tals com la sociologia, l'antropologia, l'urbanisme i el disseny. D'aquesta manera, diferents punts de vista han convergit en un constant diàleg entorn l'objecte d'estudi que ens ocupa. La metodologia, com es podrà veure, s'ha vist totalment impregnada d'aquest tarannà. Així, per assolir els

objectius s'han emprat els dos mètodes següents: l'observació i l'entrevista qualitativa a usuaris i persones amb responsabilitats (educació, gestió, manteniment, jardineria, etc.) relacionades amb els espais².

L'observació

Mitjançant un protocol d'observació predeterminat s'han observat els 30 espais i s'han fet, fins ara, un total de 263 observacions. Aquestes observacions han estat en horaris i dies diferents entre gener i agost del 2006. Les observacions s'han centrat especialment a constatar aspectes com: qui són les persones o grups principals que es trobaven en els espais, què hi estava succeint, on se situava la xarxa o grup principal, quan es reunien, com s'interrelacionaven o es diferenciaven de les altres xarxes.

Jugant a criquet al solar de l'antic emplaçament de les piscines Folch i Torres (Raval, Barcelona).

Respecte a l'espai físic, l'observació ha tingut per objecte identificar i constatar els elements infraestructurals dels espais que podien influir tant en el desenvolupament de les diferents pràctiques esportives com en altres activitats socials. D'aquesta manera l'observació ha volgut donar compte del major nombre d'elements significatius alhora que tractava els diferents espais com si fossin escenaris en els quals interactuaven persones, grups, elements físics i esport.

L'entrevista qualitativa

Realitzades per aprofundir els resultats obtinguts en les observacions i obtenir informacions que aquestes no poden proporcionar. En total se n'han efectuat 78.

En aquestes entrevistes s'ha volgut recollir, d'una banda, el punt de vista dels actors-usuaris sobre els espais, les xarxes i els esports; d'una altra, visions més distants procedents tant de l'equip investigador com de persones encarregades del manteniment dels espais, de tècnics d'esports de cada districte o d'entitats gestores de projectes relacionats, és a dir, visions de persones que, tot i no participar en les xarxes socials i les pràctiques esportives, sí que influencien directament o indirectament en el camp.

² Per més detalls sobre les característiques del full d'observació i la guia d'entrevistes, vegeu: Puig et al. (2006).

Una altra font d'informació, no menys important que les dues anteriors, han estat els documents relacionats amb els espais i les relacions socials que s'hi donaven, extrets de llibres i revistes d'arquitectura, així com d'articles de premsa d'arxius privats i públics. A continuació s'exposen els principals resultats obtinguts a la recerca.

Les precondicions

Existeixen unes determinades precondicions associades a l'espai que afavoreixen la formació de distintes xarxes socials. De la mateixa manera que les diferents xarxes socials associades a un esport utilitzen espais amb determinades precondicions. Aquestes poden ser molt diverses, fins i tot oposades. Així doncs, poden ser:

- **Les característiques físiques.** La forma de l'espai, les dimensions o la disposició del mobiliari urbà poden ser favorables o no per atraure determinats usuaris. Alguns poden cercar una zona visible que doni més seguretat i altres cerquen espais amagats.
- **L'accés.** En molts casos observats, la permeabilitat de l'espai en relació als carrers que l'envolten és favorable perquè la gent, en general, utilitzi l'espai.
- **Gènesi.** La història sobre els usos d'un espai també pot ser una precondició favorable o no. Per exemple, un espai on abans de ser urbanitzat ja funcionava com a punt de trobada per a molts joves del barri, després de la instal·lació d'una zona esportiva té més probabilitats de continuar sent un punt de trobada per als joves del barri. De la mateixa manera que, un espai fronterer que tradicionalment ha funcionat com a frontera entre dues realitats socials molt diferenciades, una vegada urbanitzat pot seguir sent un espai de frontera, sense ús.
- **Les instal·lacions esportives.** Si hi ha o no instal·lacions pot ser favorable per a unes xarxes i altres no. En molts dels casos observats sembla tenir major èxit els espais no especialitzats, que ofereixen possibilitats per al desenvolupament de distintes activitats. Així doncs, la polivalència de l'espai pot ser favorable per a determinats usuaris.
- **Les responsabilitats.** El tipus de gestió que caracteritza l'espai, si és privat o públic, o si es tracta d'una gestió cedida a entitats del barri, pot ser també favorable per a la formació d'unes xarxes socials o altres.
- **Context urbà.** Si es tracta d'un lloc de pas, proper a un àrea de centralitat comercial, o si és una zona perifèrica, allunyada de les vivendes, pot afavorir unes xarxes i altres no. En aquest sentit l'anàlisi de les mobilitats que es generen poden explicar el desenvolupament de diferents xarxes socials. Segons F. Magrinyà (1998) podem analitzar les relacions socials que es donen en un territori segons el tipus de mobilitats

que experimenten els individus. Podem distingir diferents mobilitats en relació a quatre variables espacials, dues definides per la vinculació a l'espai (arrelament / desarrelament) i les altres dues definides per la realitat social que contenen (homogeni / heterogeni). Així, els actors associats a un arrelament territorial vincularan la majoria de les seves relacions socials a la mobilitat de veïnat, si l'estructura social d'on viuen és molt homogènia, com és el cas d'un barri obrer tradicional; o a la mobilitat dual, si l'estructura social és heterogènia, com és el cas de barris on conviuen diferents grups socials i culturals que no es barregen. En canvi, els actors que experimenten desarrelament espacial associaran la majoria de les seves relacions socials a la mobilitat fragmentada, caracteritzada per una xarxa de relacions que tenen lloc entre membres d'un mateix grup social en espais distants entre ells, i moltes vegades, d'accés restringit, com podria ser el cas d'un club social elitista o els practicants d'*skate*, els quals s'acostumen a trobar en diferents espais; o a la mobilitat de centralitat, típica en els centres de les grans ciutats, on la concentració d'activitat comercial, turística, d'hostaleria i restauració i l'aglomeració de gent que no viu en aquell territori, atreta per l'activitat que concentra, provoca experiències d'anonimat.

Les xarxes socials

Els mateixos usuaris habituals del frontó del Parc de les Aigües s'encarreguen del manteniment. Ells mateixos pinten les línies, tapen les esquerdes i forats, etc.

Per definir què és una xarxa social partim de la definició que ens proposa John Barnes (2003) quan diu que per parlar de xarxa social ens referim a un camp social en què cada persona està en contacte amb un nombre d'altres persones algunes de les quals tenen contactes directes i altres no. La imatge que l'autor té d'una xarxa és la d'un conjunt de punts alguns dels quals s'uneixen per línies. Aquests punts són les persones o, de vegades, els grups. Per la seva banda, les línies indiquen la interacció entre les persones.

La gran majoria d'investigacions sobre xarxes socials identifiquen dos grans tipus de xarxes entorn a un ego (persona): en primer lloc, les formades per vincles familiars (biològics o adoptats) i, en segon lloc, les xarxes formades per diferents intensitats i situacions d'amistat (laborals, lúdiques, veïnals, escolars, immigració, etc.).

La xarxa social es diferencia del grup social perquè, segons Elizabeth Bott (1990), aquest es compon per individus que es coneixen tots entre ells, tenen rols interdependents, objectius

comuns i una subcultura que els distingeix. En conseqüència, es tracta d'una unitat menor que la xarxa i, per tant, una xarxa es pot compondre per un o diversos grups.

Per tal de clarificar l'adaptació d'aquestes teories sobre xarxes socials (famílies / amistat) al nostre objecte d'estudi hem subcategoritzat els dos grans tipus a partir de criteris d'edat (adolescents, joves i adults, gent gran) i els diferents tipus d'esports que practiquen (jocs i esports tradicionals, moderns i postmoderns):

Xarxes de família

En aquesta categoria hem volgut incloure totes les xarxes de persones que tenen vincles familiars (biològics o adoptats). Es caracteritzen principalment per grups d'infants acompanyats dels pares o mares que utilitzen l'espai públic els caps de setmana o les tardes de dies laborals per practicar de forma informal o lúdica activitats esportives. Practiquen tot tipus d'esports recreatius (*skateboarding*, patinet, patins, tennis de taula, pilota, bicicleta, frontó, bàsquet, vòlei, etc.) i el joc reforça els vincles familiars. Normalment es tracta de veïns de la zona propera de l'espai, però també poden venir de diferents barris de la ciutat. Dins d'aquesta categoria podem incloure tant les famílies locals o autòctones com les d'origen immigrant (estatals o estrangeres).

Jugant a la "tanguilla" sota el pont de Bac de Roda. Es tracta d'un joc tradicional de la zona de Castellà. Els membres del grup s'encarreguen d'acondicionar l'espai per al joc cada dia.

Xarxes d'amistats

Aquesta categoria representa les xarxes de persones que es constitueixen per vincles d'amistat de distintes intensitats i originats en diferents situacions (laborals, lúdiques, veïnals, escolars, immigració, etc.). Els membres d'aquestes xarxes es troben per practicar diferents activitats físiques (jocs i esports tradicionals, esports moderns i postmoderns) alhora que reforcen els vincles d'amistat, n'originen de nous o en trenquen d'antics.

Majoritàriament es componen d'homes. Partint de les diferents característiques, costums, mobilitats i funcions que presenten les xarxes d'amics les podem dividir en:

- **Xarxes d'amistats d'adolescents.** Aquestes xarxes d'amics, com el seu nom indica, acostumen a ser formades per nois i noies adolescents, entre 12 i 18 anys. Passen moltes hores a l'espai públic després de les jornades escolars. Tot i que poden ser mixtes, només els nois acostumen a practicar esport. Les relacions que es construeixen estan lligades a una mobilitat de veïnat, de proximitat. Molts es coneixen del barri o de l'escola. No obstant, també arriben a experimentar mobilitats fragmentades i visiten altres espais de la ciutat, sobretot quan practiquen esports postmoderns. La funció principal de la xarxa és la socialització entre adolescents. Segons l'esport que practiquen els podem subdividir:

Un grup de joves practicant skateboarding al pool de la Guineueta. La corba que s'aixeca al fons de la instal·lació va ser ampliada pels mateixos usuaris.

- **d'esports moderns³**
 - **d'esports postmoderns⁴**
- **Xarxes d'amistats de joves i adults.** Aquestes xarxes d'amics són les més heterogènies. En la seva major part són formades per homes majors de 18 anys i menors de 65. No obstant, n'hi ha que són mixtes, sobretot entre les que practiquen esports moderns o postmoderns. En la majoria de casos utilitzen puntualment l'espai públic per practicar esport. La xarxa representa una important font de capital social per als seus membres, en el sentit que moltes amistats que neixen en un espai practicant un esport s'acaben desenvolupant en altres activitats i espais. Les mobilitats que experimenten aquestes xarxes són molt variades: de proximitat quan utilitzen un espai molt proper a les seves vivendes; fragmentada quan es desplacen per trobar-se a diferents espais de la ciutat; de centralitat quan utilitzen un espai que atreu usuaris de tot arreu i provoca la trobada inesperada amb gent desconeguda; i dual quan comparteixen l'ús de l'espai amb altres col·lectius molt diferents amb els quals es relacionen de forma molt distant. Algunes d'aquestes xarxes són formades per

³ Esports d'equip, institucionalitzats, heretats de l'època industrial: futbol, bàsquet, vòlei, frontennis, criquet, etc.

⁴ Esports desenvolupats, sobretot, a partir de la dècada de 1980. Es tracta d'esports individuals, influenciats per una constant innovació tecnològica i experimental: *skateboarding*, *BMX*, *surfing*, escalada esportiva, etc.

immigrants estrangers que recreen activitats esportives i culturals pròpies del seu país d'origen, altres són formades per persones de diversitat de països, altres les constitueixen persones que han nascut a la mateixa ciutat o barri, etc. Ara bé, tot i la gran diversitat que hi ha, les podem subdividir segons el tipus d'esport que practiquen:

- **de jocs i esports tradicionals**⁵
 - **d'esports moderns**
 - **d'esports postmoderns**
- **Xarxes d'amistats de gent gran.** Aquestes xarxes es formen sobretot entorn a jocs i esports tradicionals. La majoria dels seus components són sempre homes tot i que en alguns casos les dones també participen o només observen. Moltes vegades acaben constituint associacions o clubs esportius vinculats a l'espai de trobada del barri on viu la majoria. Així, acostumen a experimentar una mobilitat de proximitat, de veïnat. En molts casos, es tracta més d'un grup social que no pas d'una xarxa social, ja que tots els membres es coneixen des de fa molts anys. En aquestes xarxes la recerca de salut física s'afegeix a la funció de capital social. Les hem subdividit en els següents tipus d'esports:
- **de jocs i esports tradicionals**
 - **d'esports moderns**

Hi ha altres xarxes d'amics que són resultat de la combinació de les tres classificacions anteriors. Així, tot i que no és freqüent, hem estudiat casos en què es barregen diferents categories d'edats. Entorn a una pràctica esportiva moderna o postmoderna hem observat que es produeixen trobades entre **adolescents, joves i adults**, i entorn a jocs i esports tradicionals i esports moderns barreges entre **gent gran, joves i adults**, o fins i tot, entre **adolescents, joves, adults i gent gran**.

Per una altra banda, un cas destacable és la combinació que es produeix entre **xarxes d'amistats i de famílies** quan es tracta de col·lectius procedents d'altres regions, països i cultures que fa poc que han arribat i es troben amb l'objectiu principal de recrear activitats pròpies del seu lloc d'origen. Actualment a Barcelona és propi d'immigrants de països estrangers, però durant les dècades dels 70 i 80 del segle XX els immigrants de l'Estat espanyol també produïen aquesta barreja.

⁵ Activitats físiques tradicionals, molt vinculades a la identificació amb cultures tradicionals locals. Moltes d'aquestes, durant l'època industrial s'institucionalitzaren, i actualment es troben protegides per organitzacions federatives: les bitlles catalanes, la *tanguilla*, els *bolos leoneses*, són algunes d'aquestes activitats.

Altres xarxes

- **Xarxes d'amistats d'iniciativa institucional.** Aquestes xarxes socials només han estat detectades i requereixen en un futur un estudi amb més profunditat per conèixer millor les seves característiques, costums, funció etc. No obstant, hem inclòs algun exemple en el catàleg. En línies generals, el que les diferencia de les altres és que la formació d'aquestes xarxes ha estat prèviament planejada per institucions públiques amb la finalitat d'aconseguir objectius molt concrets. Algunes són resultat de projectes d'intervenció social motivats per situacions considerades de risc d'exclusió social. Així, aquestes xarxes es construeixen entorn a un o diversos educadors que tenen l'encàrrec de dur a terme el projecte d'intervenció justificat per la valoració negativa o conflictiva que es fa de les relacions socials que es donen en l'espai. En aquests projectes l'esport apareix com l'eina indispensable per aglutinar el sector social considerat en risc d'exclusió social, normalment homes adolescents, joves i immigrants, considerats usuaris potencials del projecte. El seu desenvolupament requereix d'un pressupost econòmic. Altres xarxes, tot i que més autònomes que les anteriors, han estat motivades inicialment per projectes de promoció d'alguna pràctica esportiva tradicional, com és el cas de les bitlles catalanes.

Relacions entre les xarxes

Equatorians d'Otavao practicant "ecuavoley" –una variant equatoriana del vòlei– a l'Avinguda de l'Estatut. Ells mateixos construeixen les instal·lacions, preparen el terreny, etc.

En la majoria dels espais observats hi ha coexistència de xarxes. En alguns casos, no es troben perquè cadascuna té ritmes temporals diferents. En d'altres, en canvi, sí que coincideixen. Acostumen a mantenir el respecte mutu entre elles amb relacions, en general, molt distants, i codis de normes de relació no escrites. Algunes mantenen acords parlats sobre la distribució horària dels usos de l'espai.

En general, les formes de relació no són conflictives. Potser en els inicis de coincidir es varen produir

friccions, però s'ha arribat a acords (tenir cura de l'espai, deixar les coses com s'han trobat, etc.) destinats a facilitar la convivència. S'arriba a compromisos que, fins i tot, poden

sorprendre: en el cas dels *skaters*, per exemple, la prioritat dels locals per davant dels visitants és indiscutible. Si hi ha locals, ningú s'interposa en la seva activitat; hom s'espera.

Tot i així, durant les entrevistes hi ha hagut referències a conflictes i baralles amb comentaris despectius o de queixa cap a altres grups. Sovint són associades a grups de nou vinguts (llatinoamericans) o als qui tradicionalment s'atribueixen etiquetes socials negatives (gitanos, per exemple). Alguns dels responsables entrevistats (funcionaris, educadors socials o de carrer) han expressat certs temors de que en el futur els conflictes vagin a més degut a la immigració estrangera, la cultura de les noves generacions i la pràctica de nous esports. Tot plegat pot fer molt complexa la convivència en els espais públics.

Ara bé, la realitat és que els conflictes o aldarulls que s'han donat fins ara són pràcticament anecdòtics en comparació a la constatació d'una convivència harmònica a tots els espais observats. Per tant, pensem que es massa aviat per fer aquests pronòstics i, en el futur, els col·lectius d'usuaris i usuàries de l'espai públic ens podrien sorprendre amb processos d'autorregulació que mantinguin una convivència cívica positiva.

Interpretació dels resultats

Els primers resultats de la investigació ens indiquen l'emergència d'un camp de pràctiques esportives entorn a diferents espais públics on la importància no es troba en la consecució de determinats resultats esportius de rendiment o preparació física, sinó que rau en la connectivitat social que produeixen. Aquesta connectivitat és una conseqüència del caràcter totalment públic amb el qual es practiquen aquestes activitats esportives.

Manifestació de surfistes a la Barceloneta pel desacord de l'ampliació dels espigons que han d'evitar la desaparició de la sorra quan hi ha temporals. L'Associació Catalana de Surf va presentar un projecte alternatiu que no feia desaparèixer les onades al mateix temps que protegia la sorra de les platges.

La importància d'aquests esports practicats a l'espai públic ve donada perquè faciliten i promouen relacions socials, connexions, intercanvis... més que resultats competitiu. Acaben, així, generant i estructurant xarxes socials de diferents extensions. Per aquest motiu contribueixen a la creació i el desenvolupament de diferents formes de *capital social* de caràcter urbà. Calculem que aproximadament unes 2.200 persones configuren les diferents xarxes socials que utilitzen els 30 espais públics

estudiats. I d'aquestes no més de 500 persones són dones. És per això que entenem que la practica esportiva a l'espai públic segueix sent un àmbit social predominantment masculí.

Pensem que aquestes pràctiques esportives són en bona part una conseqüència de l'anomenat "estat del benestar" en una fase de desenvolupament avançat. En molts casos, la forma com es practiquen, el tipus de xarxa social que generen i l'impacte que produeixen són un reflex del que es defineix com a "postmodernitat", és a dir, relacions socials en les quals predomina un caràcter més o menys efímer, pràctiques individualitzades, basades en l'espectacularitat, promogudes per xarxes productives i comercials transnacionals, etc. I, al mateix temps, persisteixen aquelles xarxes socials més tradicionals, basades en relacions socials duradores, amb la recreació de pràctiques pròpies d'un origen comú, de jocs de tradicions ancestrals i populars, etc. El resultat d'això representa una confluència entre tradició i postmodernitat en aquestes pràctiques esportives que tenen en l'espai públic un lloc de trobada i de representació.

Aquestes xarxes socials entorn a l'esport i l'espai públic ens indiquen també la reactivació de nous tipus de relacions territorials associats a processos d'apropiació de l'espai públic –en el sentit de dret a l'ús de l'espai públic no de propietat–. Les reivindicacions veïnals durant la transició democràtica dels anys 1970, 1980 i 1990 es basaren en la consecució de serveis per als barris (centres cívics, de salut, espais verds, transports públics, etc.). Els gestors i portaveus d'aquestes reivindicacions van ser, especialment, les entitats veïnals, que acabaren donant forma i gestionant el que podríem considerar com una primera etapa del "dret a la ciutat". Tot i que en molts casos segueixen desenvolupant-se aquest tipus de reivindicacions, al segle XXI, en ple desenvolupament de l'estat del benestar, hem entrat en una segona etapa d'activació del "dret a la ciutat". En aquesta, ja no són les associacions de veïns o les entitats els principals promotors i interlocutors, sinó que, ara, poden ser altres tipus de grups que es constitueixen de formes molt diverses, entorn a interessos particulars, i que lluiten i inverteixen els seus esforços en reivindicacions d'un altre caràcter. Per exemple, en aquest nivell podríem trobar les ONG, però també l'Associació Catalana de Surf, que s'ha mobilitzat per reivindicar el dret de mantenir a la ciutat una onada digna a la platja de la Barceloneta que ha de desaparèixer amb motiu de la construcció d'uns dics de contenció de la sorra de la

El túnel de Foixarda es utilitzat per més d'un centenar d'escaladors a diari. Els usuaris habituals s'han encarregat de la transformació de l'espai durant més de 20 anys. Actualment, després de molts anys de negociació s'ha reconegut com a parc d'escalada públic.

platja, o també l'Associació d'Amics de la Fuxi, que, motivats pel dret a la pràctica de l'escalada a la ciutat, després de llargues negociacions, van aconseguir la supressió de la prohibició i el reconeixement del camí de la Foixarda com a parc públic d'escalada.

Finalment, no podem obviar que tot aquests tipus de reivindicacions responen al mateix de sempre, al dret a un espai que no sigui només un espai de relacions comercials, de comunicació entre un punt i un altre de la ciutat o un lloc on gastar el temps lliure residual. Perquè la formació d'aquestes xarxes socials entorn d'activitats esportives a l'espai públic són una expressió de resposta a necessitats d'arrel antropològica com ja ens va assenyalar en el seu moment Henri Léfèbvre:

Las necesidades sociales tienen un fundamento antropológico; opuestas y complementarias a un tiempo, comprenden la necesidad de seguridad y de apertura, la de certidumbre y aventura, la de organización del trabajo y la de juego, las necesidades de previsibilidad y de improvisación, de unidad y de diferencia, de aislamiento y de encuentro, de cambios y de inversiones, de independencia (cuando no de soledad) y de comunicación, de inmediatez y perspectiva a largo plazo. El ser humano tiene también la necesidad de acumular energías y la de gastarlas, e incluso derrocharlas en el juego. Tiene necesidad de ver, de oír, de tocar, de gustar, y la necesidad de reunir estas percepciones en un "mundo". (H. Léfèbvre, 1973: 123)

FONTS

Bibliogràfiques

AJUNTAMENT DE BARCELONA, (2003): *Pla Estratègic de l'Esport*, Barcelona.

BARNES, John A. (2003): "Clase social y comités en una comunidad isleña noruega" a REQUENA, Félix (ed.) *Análisis de redes sociales. Orígenes, teorías y aplicaciones*. Centro de Investigaciones Sociológicas, Siglo XX. Madrid.

BOTT, Elizabeth (1990). *Familia y red social. Roles, normas y relaciones externas en las familias urbanas corrientes*. Taurus Humanidades. Madrid.

CAMINO, Xavi (2003) "Una apropiación informal del espacio urbano a través del deporte: La Fuixarda y la escalada" a X. MEDINA i R. SÀNCHEZ (eds.) *Culturas en juego. Ensayos de antropología del deporte en España*. Icària-ICA, Barcelona.

CUESTA, Virgilio (1993): *Juego de bolos leoneses. Características y técnicas*. Virgilio Cuesta ed., Barcelona.

MAZA, Gaspar (2004): "El capital social del deporte". A Lleixa T., Soler S.: *Actividad física y deporte en las sociedades multiculturales. ¿Inclusión o segregación?* Ed. Ice- Horsori, Barcelona.

LÉFÈBVRE, Henri (1973): *El derecho a la ciudad*. Ed. Península, Barcelona.

LÉFÈBVRE, Henri (1976). *La production de l'espace*. Éditions Anthropos, París.

MAGRINYÀ, Francesc. (1998): "Urbanismo de redes y planeamiento urbano" a *Urbanismo, II. Tercera época*. Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos. Barcelona.

PUIG, Núria; VILANOVA, Anna; CAMINO, Xavi; MAZA, Gaspar; PASARELLO, Mariano; JUAN, Daniel; TARRAGÓ, Rafael (2006), "Els espais urbans i l'esport com a generadors de xarxes socials. El cas de Barcelona" a *Apunts. Educació física i esports*, (84), pp. 76-87.

REQUENA, Félix (1994). *Amigos y redes sociales. Elementos para una sociología de la amistad*. Centro de Investigaciones Sociológicas, Siglo XXI. Madrid.

Webgràfiques

Pàgina web de l'Ajuntament de Barcelona: www.bcn.es

Pàgina web del Àrea Metropolitana de Barcelona: www.con.es

Pàgina web de l'Institut Municipal de Parc i Jardins de l'Ajuntament de Barcelona:

www.bcn.es/parcijardins

Pàgina web del col·lectiu de longboard de l'Avinguda Pearson: www.parsonlongboards.com

Pàgina web de la Federación de Deportes de Inercia: www.fedei.com

Pàgina web de la Asociación Patinar Barcelona: www.patinar-bcn.org

Pàgina web de la Federació Catalana de Bitlles i Bowling: www.tbowling.es

Pàgina web de l'Associació Catalana de Surf: www.acsurf.org

Pàgina web de la Federación Internacional de Pelota Vasca: www.fipv.net

Pàgina web de la Asociación Cultural La Tanguilla: www.latanguilla.com

Article publicat el juny de 2007